MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tat-2 ta' Dicembru, 2010

Citazzjoni Numru. 223/1999/1

Mario Attard

vs

Giovanni Attard

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur, wara li jippremetta illi:

Illi huwa l-proprjetarju tal-fond numru sbatax (17) Triq Sir Arturo Mercieca, Victoria, Għawdex li huwa in parti sottopost għal beni ta' terzi liema fond jinkludi kamra ossia maħżen fuq wara ta' l-istess.

Illi huwa akkwista din il-proprjeta' mingħand missieru Anton Attard skond kuntratt fl-atti tan-Nutar Dottor Ino Mario Grech tat-tnax (12) ta' Novembru ta' l-elf disa' mija u sitta u disgħin (1996) (Dok A) kif kkjarifikat permezz ta'

kuntratt ieħor tad-disgħa (9) ta’ Diċembru ta’ l-elf disa’ mija u disgħa u disgħin (1999) fl-atti tan-Nutar Dottor Kristen Dimech (Dok B).

Illi l-konvenut qiegħed jivvanta jeddijiet fuq il-maħżen li hemm fuq wara ta’ dan il-fond liema maħżen jinsab fil-pussess tiegħu u qiegħed jirrifjuta li jirrilaxxjah lill-attur minkejja diversi interpellazzjonijiet da parti tal-attur.
Illi l-attur irid li dan il-maħżen jiġi ddikjarat li jappartjeni lilu u li l-konvenut jiġi kkundannat sabiex jivvakah.

Talab lill-konvenut jgħid għaliex m’għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara li l-kamra ossia maħżen li tinsab fuq wara tal-fond numru sbatax (17) Triq Arturo Mercieca, Victoria, Għawdex tappartjeni esklussivament lill-attur.

2. Tiddikjara wkoll li l-konvenut ma għandu ebda jedd fuq dan il-maħżen u għalhekk qiegħed jiddetjenih mingħajr ebda titolu validu skond il-Liġi.

3. Konsegwentement tikkundanna lill-konvenut sabiex fi żmien qasir u perentorju li jiġi lili ffissat minn din l-Onorabbli Qorti huwa jivvaka mill-istess maħżen u jħallih a dispożizzjoni ta’ l-attur.

Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittra uffiċċjali spedita f’Settembru 1999.

Il-konvenut mħarrek għas-subizzjoni li għaliha minn issa qed jiġi nġunt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta’ l-attur debitament maħlufa minnu.

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa illi:

1. Illi t-talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt;

2. Illi l-attur ma għandu ebda interess ġuridiku rigward il-kamra ossia maħżen li jinsab fuq wara tal-fond

numru sbatax (17) Triq Arturo Mercieca, Victoria, Għawdex;

3. Illi l-azzjoni ta' l-attur hija preskritta bil-preskrizzjoni trentennali ai termini ta' l-Artikolu 2143 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;

4. Illi oltre is-suespost kull azzjoni biex jintalab wirt tispiċċa bl-għeluq ta' għaxar snin mill-ftuh tas-suċċessjoni ai termini ta' l-Artikolu 845(1) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;

5. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, missier l-attur, il-konvenut u l-aħwa l-oħra Attard, zijiet paterni ta' l-attur , " *…ma għandhom x'jaqsmu xejn izjed dwar il-wirt u suċċessjoni tiegħhom Giuseppe u Adelina ġia' miżżewġin Attard …"* kif espressament ġie ddikjarat fl-att ta' bejgħ datat 24 ta' Novembru, 1964, u magħmul fl-atti tan-Nutar Pubbliku Dottor John Busuttil;

6. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minnu.

Rat il-verbal tagħha tal-5 ta' Ottubru 2010 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u d-dokumenti esebiti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża rivendikatorja. Permezz tagħha l-attur qiegħed jittenta jieħu f'idejh il-parti ta' maħżen li tiġi dritt wara l-*garage* tiegħu, li jsostni li kien inkluż fil-legat imħolli lil missieru Anton u zijuh Feliċ minn Giuseppe u Adelina konjuġi Attard, nanniet paterni tiegħu bit-testment sigriet tagħhom. Dan il-maħżen jinsab sitwat wara l-ġnien tad-dar ta' abitazzjoni tal-konvenut, u fil-preżent huwa aċċessibbli

biss mingħandu. Il-*garage* ta' l-attur imiss min-naħa tan-nofsinhar ma' din id-dar tal-konvenut, u oriġinarjament kien jifforma parti ntegrali mill-proprjeta' tal-konjuġi Guzepp u Adelina Attard.

Il-konvenut qed jiddefendi ruħu għal din l-azzjoni b'diversi eċċezzjonijiet fosthom in-nuqqas ta' nteress ġuridiku fl-attur, il-preskrizzjoni trentennali a tenur ta' l-artiklu 2143 tal-Kap. 16, u dik deċennali a tenur ta' l-artikolu 845(1).
Fil-qosor il-fatti li taw lok għal din il-kawża kienu s-segwenti:
Guzepp u Adelina Attard, nanniet ta' l-attur u ġenituri tal-konvenut, kienu għamlu testment sigriet li permezz tiegħu ħallew b'titolu ta' prelegat lil uliedhom Anton (missier l-attur), Felic (ziju ta' l-attur) u Giovanni (il-konvenut), il-*garage* anness mad-dar residenzjali tagħhom, li jġib in-numru tlieta (3) Triq Santa Domenica, (illum numru sbatax (17) Triq Sir Arturo Mercieca), r-Rabat, Għawdex, inklużi l-partijiet tal-ġnien u l-maħżen li jiġu wara dan il-*garage.* Dana bil-kondizzjoni illi jekk binhom Giovanni jimpjega ruħu ma' terzi fi żmien qasir wara l-mewt ta' l-ewwel wieħed fost it-testaturi, dan jitlef id-dritt għal sehmu minn dan il-legat. Infatti l-konvenut impjega ruħu mal-Gvern ftit xhur biss wara l-mewt ta' missieru u allura ġiet fis-seħħ din il-kondizzjoni. Sabiex jitwettaq dan il-legat, il-parti tal-ġnien retrostanti l-*garage* ġiet eventwalment annessa ma' dan il-*garage*, billi ttella' ħajt fil-ġnien tad-dar tad-*decujus*, b'tali mod illi din il-parti tal-ġnien ġiet mifruda fiżikament mill-kumplament tiegħu. Il-maħżen pero' baqa' qatt ma ġiet segregat ukoll bl-istess mod. Ġara illi l-konvenut, li minn dejjem kien u baqa' jirrisjedi fid-dar tal-ġenituri tiegħu, tant li din illum hija proprjeta' tiegħu wara li xtara l-isħma ta' ħutu, għalkemm kien sab impieg mal-Gvern, xorta waħda baqa' jassisti lil ħutu Anton u Felic fix-xogħol tagħhom ta' mastrudaxxa. Infatti huwa kien jillostralhom it-twiebet, u dan ix-xogħol kien jagħmlu proprju fil-maħżen ta' wara l-ġnien tad-dar tiegħu, li oriġinarjament kellu bieb u żewġt itwieqi jagħtu għal dan il-ġnien. It-tieqa li kienet tagħti għall-parti tal-ġnien li ġiet inkorporata mal-*garage* tal-legatarji, ġiet imċarrta f'bieb u minn hemm kienu jiddaħħlu u jinħarġu t-twiebet li kien jaħdem fuqhom il-konvenut. Imma hekk kif il-konvenut fetaħ negozju ta'

mastrudaxxa għalieh f'post ieħor, dan il-bieb ġie imbarrat, għall-ewwel bl-injam u l-ħġieġ, u sussegwentement bil-ġebel, b'tali mod li l-maħżen spiċċa fil-pussess esklussiv tal-konvenut. L-attur bħala suċċessur fit-titolu tal-legatarji, ftit wara li miet missieru talab lill-konvenut biex jagħtih il-pussess anke ta' dik il-parti tal-maħżen li tiġi wara l-*garage* tiegħu, li huwa jsostni li kienet tifforma parti ntegrali mill-legat imħolli minn Guzepp u Adelina Attard lil missieru u zijuh, imma dan irrifjuta u għalhekk saret din il-kawża.

Billi l-konvenut qiegħed jeċċepixxi preliminarjament in-nuqqas ta' nteress ġuridiku fl-attur, jeħtieġ qabel xejn li tiġi ndirizzata din l-eċċezzjoni. Il-**Mattirolo** (Trattato di Diritto Giudiziario Civile Italiano; 5ta. ed. Torino 1902 vol. I #54 et. seq.) ifisser x'inhu l-interess ġuridiku li jrid ikun hemm f'kull kawża bil-mod segwenti:

"*54. L'azione presuppone il diritto, che essa e' chiamata a tutelare; ma perche' la si eserciti e' mestieri che vi si abbia interesse. Indi la massima di giurisprudenza tradizionale "**l'interesse e' la misura di azione**" "**point d'interet, point d'action**". Il Codice di procedura civile italiano enuncia questo principio, applicandolo sia all'attore che al convenuto: all'articolo 36 (illum art. 100 c.p.c.) e' detto che '**per proporre una domanda in giudizio e per contradirre alla medesima, e' necessario avervi interesse'**…. l'interesse necessario per potere partecipare alla causa in qualita' di attore, di convenuto, o di terzo interveniete – deve essere **diretto, legittimo, e attuale.***

*55. E' mestieri dapprima che l'interesse sia **diretto, personale**, perche' …niuno e' ammesso a stare in giudizio se non per difesa di un interesse proprio, o di persona che esso legalmente rappresenta.*

*56. L'interese deve in secondo luogo essere **legittimo**, cioe' confome al diritto di chi sta in causa. L'interesse e' cosa essenzialmente distinta dal diritto, come l'utile e' distinto dal giusto; l'azione compete soltanto a tutula dei diritti, l'interesse e' la molla che la mette in esercizio.*

Quindi, se l'interesse e' scompagnato dal diritto, non vi ha azione, non giudizio possibilie; cosi' che, per isituire un giudizio, non basta che un fatto d'altri pregiudichi i nostri interessi, ma occorre che questo fatto ci arrechi un danno giuridico, danno che non esiste se non e' injuria datum, se cioe' non e' prodotto da chi, esorbitando dalla sfera del diritto proprio, offende un nostro diritto.

57. Per ultimo l'interesse deve essere **attuale,** *val quanto dire occorre che esista al momento in cui si propone l'azione. Avvertasi pero' che l'interesse puo' essere attuale, sebbene il diritto a cui si riferisce sia soltanto a termine, od anche solo eventuale; imperocche' anche un diritto eventuale puo' essere leso; e la lesione fa sorgere l'interesse attuale e legittimo ad ottenere al ricognizione del diritto col mezzo di una condanna preventiva, che risolva la contesa presente*" (pag. 50 – 52).

Il-liġi proċedurali tagħna ma tipprovdix artikolu speċifiku dwar dan l-interess ġuridiku f'kawża, bħal ma tagħmel dik taljana. Imma kif kellhom okkażżjoni jgħidu l-Qrati tagħna:

" *Fu nondimeno ritenuto nella patria giurisprudenza, malgrado il difetto di una preciza disposizione della legge in materia, e come corollario di queste due disposizioni (ss. 256 u 960) che base e misura di ogni azione giudiziario e' l'interesse in chi la istituisce e in chi la contesta; perche' se l'interesse e' una condizione sine qua non per il semplice intervento o per l'appello, e' tale con maggior ragione per poter iniziare un giudizio*" ("Micallef Goggi vs. Armando Mifsud Vol.XXVII. I. 507).

Infatti teżisti ġurisprudenza kostanti tal-Qrati tagħna dwar l-elementi ta' l-interess ġuridiku meħtieġa f'kull kawża. Hekk insibu jingħad illi:

"*In tema legali jinsab stabbilit fid-dritt giudizzjarju civili li l-interess hu l-mizura ta' l-azzjoni (Vol. XX XVII. II. 608); u r-rekwiżit ta' l-interess hu ndispensabbli għall-proponibilita' ta' domandi fi kwalunkwe sedi ta' ġurisdizzjoni kontenzjuża (Vol. XXVII. I. 507). L-interess hu l-bażżi ta' l-azzjoni (Vol. XXIX. I. 891); u ma jistax ikun hemm azzjoni*

jekk ma jkunx hemm interess (Vol. XXX. I. 317). L-attur fil-ġudizzju jrid ikollu nteress jistitwixxi l-azzjoni u jottjeni l-akkoljiment tagħha. Jekk l-azzjoni tkun inkapaċi li tipproduċi riżultament vantaġġjuż jew utili għal min jipproponiha, dik l-azzjoni ma tistax tiġi protetta. U l-interess irid ikun ġa twieled u jrid ikun attwali, biex jiġġustifika l-azzjoni (Vol. XXXIII. I. 108; VOL. XXXVII. I. 57; XXXVII. II. 608). Biex wieħed jipproponi domanda f'ġudizzju, kif ukoll biex imantniha, hemm bżonn illi jkollu ntererss fiha, jiġifieri hemm bżonn illi d-domanda ġġiblu riżultat utili; liema nteress irid ikun leġittima u konkret (Vol. XXVIII. II. 317)" (Appell: Pietro Paolo Borg v. Giuseppe Caruana : 3.12.1984; Vol. LXVIII. II. 233).

Applikati dawn il-prinċipji għall-każ in eżami, insibu illi l-attur għandu interess li huwa **dirett jew personali** għaliex hu bħala l-*aventi causa* ta' missieru u zijuh li kienu l-legatarji tal-ġenituri tagħhom, jippretendi li l-konvenut approprja ruħu abużivament mill-parti tal-maħżen li kien inkluż f'dan il-legat, li allura llum jappartjeni lilu. Huwa **leġittimu** għax huwa bbażat fuq titolu legali (legat imħolli b'testment validu) li kapaċi joħloq dritt għall-proprjeta', u huwa **attwali** għax l-attur isostni li l-effetti ta' dan il-legat baqgħu jeżistu anke meta huwa ġie biex jipproċedi bil-kawża preżenti. Jekk kienux fil-fatt għadhom jeżistu dakinhar jifforma l-mertu ta' l-eċċezzjonijiet l-oħra dwar il-preskrizzjoni mressqa mill-konvenut, ħaġa li pero' trid tiġi nvestigata fi stadju ulterjuri ta' din is-sentenza. Din l-eċċezzjoni qed tiġi għalhekk minnufih respinta.

Niġu issa għalhekk għall-mertu. Dwar azzjoni bħal din il-**Paċifiċi Mazzoni** jfisser illi:

"*La proprieta'… e' un diritto assoluto. Ma tale non sarebbe ove la legge non proteggesse le facolta' ad essa inerenti, e non fornisse al proprietario il mezzo di far rispettare il suo diritto quando altri in tutto o in parte lo disconosca. Quindi il proprietario puo' rivendicare la propria cosa da qualunque possessore o detentore, e questo diritto esercitato in giudizio, prende il nome di azione rivendicatoria…. L'azione rivedicatoria e un azione reale con cui il proprietario di una cosa domanda contro il possessore o il detentore della medesima, il*

riconoscimento del suo diritto di proprieta' e in conseguenza la restituzione della cosa stessa con ogni sua accessione…. Nel giudizio di rivendicazione l'attore deve provare la sua proprieta', che e' il fondamento della sua azione. Ne' puo' pretendere invece di provare che il diritto di proprieta' manchi all'avversario. Ove non riesca l'attore a provare la sua proprieta', il reo convenuto resta assoluto pei noti principii: **actore non probante, reus absolvitur; in pari causa, melior est conditio possidentis***…. La prova dev'esser piena: appunto perche' il diritto, che ne forma l'oggetto, e' il fondamento dell'azione. Questa prova risulta in maniera irrefragabile dalla usucapione, che siasi compiuta a profitto dell'attore o di uno dei suoi autori. In difetto di usucapione la prova della proprieta' non puo' risultar piena che da un titolo traslativo di essa, congiunto alla giusificazione del diritto dell'autore immediato, e dei suoi predecessori; risalendo sino a quello di uno di essi, per quanto remoto, che l'avesse acquistata mediante l'usucapione. Ma colla comune dei dottori si osserva da* Aubry e Rau*, che una prova cosi' rigorosa difficilmente si concilia con le esigenze della pratica; tanto che fu detta* **probatio diabolica***. Sembra quindi che per equita' non possa pretendersi dall'attore, se non la prova di un diritto migliore o piu' fondato di quello del reo convenuto. Da questo principio, che' pure sussidiato dalla presunzione della proprieta' annessa al possesso, derivano le tre seguenti regole:*

1. Quando l'attore produce un titolo traslativo di proprieta', consentito a suo favore, e il reo convenuto non ne produce alcuno, deve ritenersi che quegli abbia provato sufficentemente il suo diritto di proprieta', purche' il suo titolo sia anteriore al possesso del reo convenuto….

2. Quando si' l'attore che il reo convenuto producono titoli traslativi di proprieta', e questi emanino dalla stessa persona, la preferenza e' regolata dall'anteriorita' della trascrizione, o, secondo casi, dei titoli stessi…..

3. Allorche' l'attore non produce alcun titolo a sostegno della sua dimanda, e si limita ad invocare o atti antichi di possesso, presunzioni tratte dallo stato de' luoghi, o altre circostanze, deve distinguersi, se il reo convenuto abbia avuto o non un possesso esclusivo e ben determinato;….

Del resto la prova della propreta' puo' farsi dal rivendicante anche col mezzo di presunzione e congetture; segnatamente ove trattisi di rivendicare un dominio antico.

Ma, in generale, un'azione rivendicatoria non puo' sorreggersi sul solo appogio di risultanze attinte dalle mappe o campioni catastali."[1]

Fl-applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji dottrinali, nsibu l-qrati tagħna jispjegaw illi:
"…. *L-attur fl-azzjoni rivendikatorja jrid jipprova d-dominju, ossija l-proprjeta' fih, tal-ħaġa li jrid jirrivendika. Mhux biżżejjed li hu talvolta jipprova li l-ħaġa mhix tal-konvenut, imma jeħtieġ li juri pożittivament li hi tiegħu nnifsu – '**melior est conditio possidentis**'. Ġie dejjem ritenut mill-Qrati Tagħna, fuq l-istregwa tal-prinċipji ammessi universalment mid-dottrina u l-ġurisprudenza, bażata fuq liġijiet bħal tagħna, illi dik il-prova li hi eżatta mir-rivendikant hemm bżonn li tkun kompleta u konkluživa, b'mod li, kif ntqal fis-sentenza 'Fenech vs. Debono (P.A. 14 ta' Marzu 1935, Kollez. Vol. XXIX. II. 488). 'kwalunkwe dubbju, anki l-iċken, għandu jmur favur il-**pussessur konvenut**'. Kompla f'dik is-sentenza jingħad illi 'anki jekk il-Qorti ma tkunx affattu sodisfatta mid-dritt tal-konvenut, hi għandha tilliberah jekk ir-rivendikant ma jagħtix prova tad-dominju tiegħu li tkun eżenti mill-anqas dubbju (ara wkoll fl-istess sens Kollez. XXXII. I. 282; XXXIII. II. 266; XXXV. I. 518; XXXVII. I. 105*;"[2]

Hekk ukoll ingħad illi:

---

[1] Istituzioni di Diritto Civile Italiano 3za ed. 1884; vol. III. # 131 - 134, p. 207et seq.
[2] Appell Civili : Giuseppe Buhagiar v. Giuzeppi Borg : 17.11.1958; Kollez. vol. XLII. pt. I. p. 575 .

"Rekwiżiti għall-eżerċizzju ta' l-azzjoni rivendikatorja huma li l-attur jipprova d-dominju tal-ħaġa akkwistata leġittimament u li ***l-konvenut ikun qed jippossediha.***

Ir-regolament tal-provi f'din l-azzjoni jiddependi mill-atteġġjament difenzjonali prexelt mill-konvenut; in quanto jekk hu jeċċepixxi li hu għandu titolu fuq il-ħaġa rivendikata aktar mill-attur, il-piż tal-prova jaqa' fuqu u jekk ma jilħaqx din il-prova jissokombi fl-eċċezzjoni tiegħu; jekk għall-kuntrarju huwa jittrinċjarja ruħu wara l-barriera ta' pussess, jinkombi lill-attur li jipprova d-dominju tiegħu u huwa anke jekk ma jipprovax it-titolu tal-pussess, iżda jiddemonstra l-mankanza ta' titolu ta' l-attur, għandu jissuċċedi fl-eċċezzjoni tiegħu".[3]

Fil-kawża odjerna, l-konvenut qed jikkontesta t-titolu ta' l-attur, kif ingħad, bil-preskrizzjoni u b'dikjarazzjoni li kienet saret fl-okkażżjoni tal-bejgħ tad-dar tal-konjuġi Giuseppe u Adelina Attard lill-konvenut. A bażi tal-prinċipji stabiliti hawn fuq, sew fid-dottrina kif ukoll fil-ġurisprudenza, ġialadarba l-konvenut mhux qed jeċċepixxi titolu ta' proprjeta', l-oneru tal-prova jaqa' allura fuq l-attur.

L-attur qed jibbaża t-titolu tiegħu fuq it-testment sigriet tan-nanniet paterni tiegħu Giuseppe u Adelina konjuġi Attard tat-28 ta' Ottubru 1954,[4] li fil-ħames artikolu ta' dan it-testment iddisponew *inter alia* illi: " *(i) lit-tliet uliedna Felice, Anton u Giovanni Attard inhallulhom il hanut jew mahzen ta mastrudaxxa fi Trik Santa Domenica N.3, ta dina l-Belt Vittoria, illi ghandu jigi mifrud mid-dar kontingua, bl-obbligu illi ihalsu lira u nofs fis-sena mil-ammont kollu tac-cens li l-istess hanut u id-dar kontingua huma soggetti; mal-istess hanut inhalulhom parti mil gnien u mil mahzen li hemm fl-istess gnien, igifiri, terza parti mis-superfici tal gnien kollu kompiz il mahzen ta gio fieh; fil-kas illi xi wiehed min dawna it-tliet prelegatarji ikun irid ibiegh jew b-mod iehor jiddisponi min sehmu mil-imsemmi stabili, ikun obligat allura jghati liz-zewg hutu l-ohra il preferenza fl-akqwist;…Dana l-prelegat kied jigi imholli bl-*

[3] Giuseppi Abela vs John Zammit : P.A. 16.5.1963 .
[4] kopja esebita a fol. 56 - 59 tal-process .

obbligu tall-istess prelegatarji Felice u Anton Attard illi jibkaw ihaddmu maghhom lil huwhom liehor Giovanni Attard u ihalsuh skond il kapacita' u attivita' tighau u sakemm hua ma jmpiegax ruhu band-ohra. Fil kas, imbat, illi l-imsemmi Giovanni Attard isib xi impieg iehor stabili ma tul l-ewwel erbgha snin mil gurnata tal mewt tall-ewwel wiehed fost it-testaturi, allura f-dana il kas ikun intitolat jkkonsegwixxi min ghand l-imsemijn zewgg hutu Felice u Anton Attard is-somma ta' mitt lira sterlina illi it-testaturi jmponu u jobbligau lil-istess zewgg prelegatarji illi ihalsu lill-imsemmi huhom Giovanni Attard;"

Ġia sar aċċenn għall-fatt illi Giovanni Attard sab impieg mal-Gvern ftit xhur wara l-mewt ta' missieru u allura avverat ruħha l-aħħar parti ta' dan il-legat, b'tali mod illi dan issa kellu jiġi perċepit biss mill-aħwa Felice u Anton Attard. Permezz ta' kuntratt ta' qasma tas-17 ta' Diċembru 1984, il-*garage* li kien imħolli lilhom bil-legat fuq imsemmi, ġie assenjat lil Anton Attard, missier l-attur preżenti,[5] u mbagħad l-istess *garage* ġie konċess lill-attur mill-ġenituri tiegħu b'kuntratt ta' donazzjoni tat-12 ta' Novembru 1996.[6]

Imma bit-tielet eċċezzjoni tiegħu l-konvenut qed jgħid li l-azzjoni preżenti hija preskritta a tenur ta' l-artikolu 2143 tal-kap. 16. li jistipula li:

"**L-azzjonijiet kollha, reali, personali jew misti jaqgħu bil-preskrizzjoni għeluq tletin sena, u ebda oppożizzjoni għall-preskrizzjoni ma tista' ssir minħabba n-nuqqas ta' titolu jew ta' bona fidi**."

Il-konvenut jikkontendi illi dik il-parti tal-maħżen retrostanti l-ġnien tad-dar tiegħu, u li hija reklamata mill-attur, kien ilha fil-pussess esklussiv tiegħu għal iżjed minn tletin sena minn meta l-attur intavola l-kawża preżenti, u allura din l-azzjoni hija preskritta a tenur ta' l-artikolu tal-liġi hawn ċitat. Mill-provi prodotti rriżulta li, kif ġia ngħad, minkejja li l-konvenut ġie eskluż milli jipperċepixxi l-legat imsemmi, huwa xorta waħda baqa' jgħin lil ħutu fix-xogħol ta'

5 ara kopja esebita bhala Dok. C a fol. 67 - 68 .
6 ara kopja esebita bhala Dok. D a fol. 69 - 70 .

mastrudaxxa, billi kien jillostralhom it-twiebet proprju fil-maħżen, li porzjon diviż minnu kellu jifforma parti minn dan il-legat. Għal dan il-fini tieqa li kien hemm fil-maħżen iċċartet sabiex jiġi provdut aċċess dirett minnu għal ġewwa l-*garage* ta' ħut il-konvenut, u b'hekk dawn it-twiebet u l-materjal meħtieġ għalihom seta' jiddaħħal u jinħareġ minn dan il-bieb, mingħajr pero' mal-konvenut ikollu aċċess liberu għall-*garage* ta' ħutu. Infatti dan il-bieb kien jissakkar permezz ta' firroll minn naħa ta' ħut il-konvenut, u għalhekk filwaqt illi huma setgħu jidħlu fil-maħżen x'ħin riedu, l-konvenut kellu biss aċċess għall-*garage* tagħhom x'ħin kienu jiftħulu minn naħa tagħhom. Din is-sitwazzjoni baqgħet isseħħ sakemm il-konvenut ġie biex jiftaħ negozju ta' mastrudaxxa separat f'*garage* li bena fuq biċċa art li xtara fl-10 ta' Diċembru 1969.[7] Billi l-konvenut ma baqgħax jgħin lil ħutu, dawn ħarġu ħwejjiġhom mill-maħżen in kwistjoni, u nbarraw minn naħa tagħhom il-bieb li kien jinfed mill-*garage* tagħhom għal dan il-maħżen b'biċċiet tal-ħġieġ u nbarazz ieħor. Il-konvenut ukoll imbarra l-istess bieb min-naħa tiegħu b'folja tal-injam u f'xi żmien wara, l-konvenut qabad u mblokka dan il-bieb b'ħajt tal-ġebel biex neħħa l-possibilita' li jkun hemm aċċess mill-*garage* ta' ħutu għal dan il-maħżen.

Biex tirnexxi l-eċċezzjoni li qed iressaq il-konvenut a bażi ta' l-artikolu hawn fuq ikkwotat, u peress li din hija preskrizzjoni estintiva, dan irid jipprova l-inazzjoni da parti ta' l-attur għaż-żmien ta' tletin sena rikjest mil-liġi. Il-konvenut qed isostni li l-maħżen ta' wara l-ġnien tad-dar tiegħu ilu fil-pussess esklussiv tiegħu minn meta fetaħ negozju ta' mastrudaxxa għar-rasu, iżjed minn tletin sena qabel ma l-attur ippreżenta l-kawża preżenti, u li dan seħħ hekk kif akkwista l-art li fuqha bena l-*garage* tiegħu fl-1969. Imma apparti l-fatt li, kif sewwa jikkontendi l-attur fin-Nota ta' l-Osservazzjonijiet tiegħu ma jistax ikun li l-konvenut seta' ttrasferixxa n-negozju tiegħu għall-*garage* l-ġdid immedjatament wara li akkwista l-art li fuqha bena dan il-*garage*, għax dan neċessarjament irrikjeda ċertu żmien biex inbena u tlesta, missier l-attur kien bagħat ittra

[7] ara kopja annessa a fol. 209 - 215 .

uffiċċjali lill-konvenut fid-29 ta' Settembru 1999, fejn interpellah biex jivvaka u jħalli a libera dispożizzjoni tiegħu dik il-parti tal-maħżen li tiġi wara l-*garage* tiegħu, billi din kienet tifforma parti mil-legat imħolli mill-ġenituri tiegħu.[8] Dan l-att ġudizzjarju naturalmnet sar biex tiġi interrotta kwalunkwe preskrizzjoni li setgħet altrimenti għaddiet a favur tal-konvenut bis-saħħa ta' dan l-artikolu tal-liġi. Terġa' bin il-konvenut stess, George Attard, ammetta li missier l-attur u zijuh ma setgħux jidħlu iżjed fil-maħżen in kwistjoni fl-aħħar tas-sena elf disa' mija tlieta u sebgħin (1973),[9] wara li missieru rtira minn mal-Gvern u fetaħ ħanut ta' mastrudaxxa għar-rasu. Din il-kawża ġiet intavolata fl-20 ta' Diċembru 1999, u allura qabel ma laħqu skadew it-tletin sena minn meta Anton u Felic aħwa Attard tilfu l-pussess fiżiku tal-maħżen in kwistjoni. Għaldaqstant din l-eċċezzjoni qed tiġi miċħuda wkoll.

Niġu issa għalhekk għar-raba' eċċezzjoni li biha l-konvenut qed jikkontendi li din l-azzjoni hija preskritta wkoll a bażi ta' l-artikolu 845(1) tal-Kap. 16. Dan is-sub-artikolu, meta saret din il-kawża, kien jistipula li:
"**L-azzjoni biex jintalab wirt, jew legat, jew leġittima, jew is-sehem tal-beni li l-liġi tagħti lit-tfal illeġittimi jew lil żewġ jew mart il-mejjet, sew fis-suċessjonijiet b'testment kemm ukoll f'dawk ab intestato, tispiċċa bl-għeluq ta' għaxar snin mill-ftuħ tas-suċċessjoni**."

Il-konvenut jikkontendi illi peress li l-beni mmobbli reklamat mill-attur kien jifforma parti mil-legat imħolli lil missieru u ħutu bit-testment sigriet ta' Guzepp u Adelina konjuġi Attard, u s-superstiti fosthom, Adelina Attard, mietet fis-27 ta' Ottubru 1963,[10] kien laħaq skada ż-żmien għal talba simili meta ġiet attwalment ippreżentata din il-kawża, ferm wara li għaddew għaxar snin minn dik id-data. Imma l-kawża preżenti, kif intqal fil-bidu, hija l-*actio rei vindicatoria* u mhux waħda fejn qed jintalab li l-attur jiġi immess fil-pussess ta' dan il-legat. Dan kien ilu f'idejn

[8] ara kopja taghha esebita bhala Dok. A a fol. 276 .
[9] ara deposizzjoni tieghu tal-15 ta' Mejju 2007 a fol. 122 - 141, u partikolarment dik a fol. 127 .
[10] ara dikjarazjoni fil-kuntratt tad-9 ta' Dicembru 1999, a fol. 72; ara wkoll l-artikolu 5 ta' dan it-testmnet a fol. 57 tal-process .

missieru Anton u zijuh Felic fl-intier tiegħu sa minn ftit wara l-mewt ta' missierhom fl-1954. Infatti ġia rajna kif dawn kienu jidħlu fil-maħżen in kwistjoni liberament sakemm il-konvenut kien għadu jgħinhom fix-xogħol ta' mastrudaxxa sas-sena elf disa' mija tlieta u sebgħin (1973). Kien biss fl-aħħar ta dik is-sena li tilfu l-pussess fiżiku ta' dan il-maħżen, meta l-konvenut imblokkalhom l-aċċess li kellhom permezz tal-bieb li kien snin qabel iċċarrat minflok it-tieqa li kien hemm oriġinarjament. Infatti din il-kawża saret proprju biex l-attur jerġa' jirri-akkwistaw il-pussess tal-parti minn dan l-maħżen, inkluża fil-legat *de quo*. Din l-eċċezzjoni qed tiġi għalhekk ukoll respinta.

Jibqa' biss sabiex tiġi eżaminata u trattata l-ħames eċċezzjoni tal-konvenut, fejn jagħmel referenza għal dikjarazzjoni li saret fil-kuntratt tal-24 ta' Novembru 1964 li permezz tiegħu huwa xtara mingħand ħutu, bħala ko-eredi tal-ġenituri tagħhom, l-isħma spettanti lilhom mid-dar residenzjali tad-*decujus*. Din id-dikjarazzjoni kienet fis-sens segwenti:

"*Kontestwalment il-fuq imsemmija aħhwa Attard ċioe' Felice, Antonio, Pasquale, Guseppe, George u Giovanni aħwa Attard jiddikjaraw ili huma ma għandhom x'jaqsmu xejn iżjed dwar il-wirt u suċċessjoni tal-genituri taghhom Guseppe u Adelina ga mizzewgin Attard*." [11]

In vista ta' din id-dikjarazzjoni l-konvenut jippretendi għalhekk illi issa mhux mogħti lill-attur li jirreklama xi parti minn dan il-wirt. Imma, kif ġia ntqal, l-attur, bħala suċċessur fit-titolu ta' missieru u zijuh, mhux qed jitlob l-ebda parti mill-wirt tad-*decujus*, li ma kienitx f'idejhom. Dakinhar li sar dan il-kuntratt, dawn kienu ġia fil-pussess tal-legat imħolli lilhom mill-ġenituri tagħhom, inkluż il-parti mill-maħżen li tiġi wara l-*garage* imħolli lilhom. Prova inekwivoka ta' dan tirriżulta wkoll mill-istess kuntratt, fid-deskrizzjoni mogħtija ta' x'kien qed jinbiegħ lill-konvenut. Infatti l-konvenut dakinhar kien qed jixtri:

---

[11] ara kopja ta' dan il-kuntratt esebita a fol.14 - 19, u partikolarment din id-dikjarazzjoni a fol. 18 .

"… ħ*amsa minn tnax-il parti (5/12) mhix maqsuma tad-dar fin-numru tnejn (2) Trieq Santa Domenica, Vittorja, Għawdex, libera u franka u ħamsa minn tmintax-il parti mhix maqsuma (5/18) tal-ġnien tal-kejl ta' ċirka keltejn, kompriż il-maħżen ta 'go fih u li imiss l-istess ġnien mad-dar fuq imsemmija minn-naħha tal-lvant, liberu u frank ukoll l'istess ġgnien*,…" [12]

Huwa evidenti li l-isħma mill-ġnien bil-maħżen ta' ġo fih, li nbiegħu lill-konvenut ma kienux l-istess bħal dawk li irrigwardaw id-dar mibjugħa wkoll bl-istess kuntratt, proprju biex jittieħed in konsiderazzjoni is-sehem minn dan il-ġnien u maħżen li kien tħalla lil missier l-attur u ħuh Felic bis-saħħa tal-legat imħolli lilhom mill-ġenituri tagħhom. Għalhekk din l-eċċezzjoni lanqas ma hi qed tiġi aċċettata.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża, billi filwaqt illi tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, tilqa' t-talbiet attriċi u :

1. tiddikjara li l-parti mill-kamra ossia maħżen li tinsab fuq in-naħa ta' wara tal-fond numru sbatax (17) Triq Sir Arturo Mercieca, ir-Rabat, Għawdex, ġia numru tlieta (3) Triq Santa Domenica, tappartjeni esklussivament lill-attur;

2. tiddikjara wkoll li l-konvenut ma għandu ebda jedd fuq din il-parti tal-maħzen u għalhekk qiegħed jiddetjenih mingħajr ebda titolu validu fil-liġi; u

3. konsegwentement tikkundanna lill-konvenut sabiex żmien xahrejn minn din is-sentenza jivvaka mill-istess parti tal-maħżen u jħalliha a dispożizzjoni ta' l-attur.

Bl-ispejjeż, inklużi dawk ta' l-ittra uffiċċjali tad-29 ta' Settembru 1999, kontra l-konvenut**.**

[12] a fol. 15 tal-process .

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------